

Utviklingslinjer i amerikansk kriminologi.*)

Av STANTON WHEELER, Harvard University.

Under mitt opphold i Skandinavia ble jeg ofte stilt spørsmål om amerikansk kriminologi. De fleste jeg snakket med kjente til de viktigste arbeider, men de var samtidig — forståelig nok — i villrede om hvorfor vekten var lagt på enkelte problemstillinger, mens andre var mindre utforsket. Jeg vil i denne artikkelen forsøke å gjøre rede for noen av utviklingslinjene i amerikansk kriminologi i den senere tid, og der hvor det er mulig vil jeg prøve å vise hvorfor utviklingen har beveget seg i de retninger den har gjort. På denne måten håper jeg at artikkelen vil bli mer enn en ren beskrivelse, selv om den selvfølgelig ikke er ment som en historikk over eller en kritisk vurdering av amerikansk kriminologi.

Jeg vil først kort redegjøre for den institusjonelle ramme som det meste av vår kriminologi har sprunget ut av. Dernest vil jeg redegjøre for det arbeidet som er foretatt når det gjelder å klarlegge årsakene til kriminalitet, hva som skjer innenfor fengselsanstaltene og endelig innenfor de andre deler av reaksjonssystemet. Til slutt vil jeg komme inn på enkelte forskningsområder som faller utenfor denne inndelingen.

Den institusjonelle bakgrunn.

I USA har kriminologisk forskning vært nær knyttet til sosiologien. Utviklingen innen disse to områder har skjedd sammenhengende. Fra begynnelsen av dette århundrede var det tydelig at kriminalitetsproblemet hadde sammenheng med immigrasjonen og befolkningstilveksten i storbyene og den slum-tilværelse og sosiale oppløsning som dette førte med seg. Sosiologien hadde opprinnelig et sosialt reformativt tilsnitt, og dette gjorde at den ble det naturlige møtested for dem som var interessert i kriminalitetsproblemet. Dette førte igjen til at den overveiende del av all undervisning i kriminologi kom i hendene på sosiologer. Det er følgelig disse som har skrevet de fleste lærebøker i emnet.

Dette har hatt viktige konsekvenser for utviklingen innenfor amerikansk kriminologi. I motsetning til i Europa har kriminolo-

*) Denne artikkel ble skrevet mens jeg oppholdt meg som Fulbright-stipendiat ved Institutt for Sosiologi og Institutt for Kriminologi og Strafferett ved Universitetet i Oslo i 1960—1961. Deler av artikkelen er holdt som innlegg på Nordisk Forskningsseminar i Kriminologi i Helsingfors juni 1961, og ved et møte i „The British Criminological Society“ i London april 1961. Jeg vil nytte denne anledning til å takke alle dem som medvirket til at oppholdet i Skandinavia ble en meget utbytterik og hyggelig tid.

gien vært atskilt fra den juridiske undervisning. Med noen få unntagelser — som Sheldon Glueck og Paul Tappan — har amerikanske kriminologer ingen juridisk bakgrunn. Dette skillet mellom jus og kriminologi henger kanskje også sammen med at strafferettsjuristen i alminnelighet har lavere prestisje og dårligere økonomisk stilling enn sine kolleger på andre områder av jussen. Det er også mye som tyder på at utviklingen innenfor strafferetten har stått tilbake i forhold til utviklingen i de andre juridiske spesialområder.¹⁾ For det andre — etter hvert som sosiologien har mistet den sosialreformative interesse som preget den i begynnelsen av dette århundrede, er forskningen blitt rettet mot problemer som har mindre interesse for praktikerne. Samtidig har hovedvekten av undervisningen for dem som skal gå inn i praktisk kriminalpolitisk arbeid ligget på psykiatri og psykologi. Begge disse forhold har ført til at utviklingen innen kriminologien har vært knyttet til andre fagområder enn rettsvitenskap og praktisk sosialpolitisk arbeide.

Dette har selvfølgelig både fordeler og ulemper. Ulempene skyldes i høy grad det store skillet som er oppstått mellom teori og praksis. Undersøkelser på sosiologisk bakgrunn er oftest av liten praktisk interesse for dem som arbeider på det kriminalpolitiske område. Og praktikerne er på den annen side oftest ukjent med de forskningsresultater og teorier som de kunne ha dratt nytte av i sitt arbeide. En annen uheldig konsekvens er at både tid og krefter er ødet på det vi kunne kalle grensediskusjoner. De som er beskjeftiget med klinisk og terapeutisk arbeide har naturlig nok følt at de har kunnet kaste lys over kriminalitetsproblemet. Deres uttalelser er så blitt utsatt for kritikk fra teoretikerne — de som skriver de fleste lærebøker og utfører det meste av forskningen, men som sjelden blir pålagt å forebygge kriminalitet eller behandle kriminelle.

Men vårt institusjonelle arrangement byr også på fordeler. Ved at de er fritatt for press i retning av å finne øyeblikkelige løsninger på de praktiske problemer som til enhver tid melder seg, har enkelte kriminologer vært istand til å få et bredere utsyn over sitt felt enn de ellers kunne fått. Og det er tegn som tyder på at dette kan vise seg å gi større praktisk nytte enn om de hadde vært tvunget til å gå løs på problemene direkte. Kontakten mellom kriminologien og de andre samfunnsvitenskapene gjør også at de fremskritt som blir gjort der, mere direkte kan bli nyttiggjort innenfor kriminologien.

Mens disse forhold har spilt stor rolle tidligere, er det nå tydelig at sosiologi og kriminologi på den ene side og jus og praktisk kriminalpolitisk arbeide på den annen, mere og mere nærmer seg hverandre. Jeg skal komme tilbake til dette enkelte steder i det følgende.

Arsaker til kriminalitet.

Ved undersøkelser av årsakene til kriminalitet arbeider man fremdeles med noen av de problemer som klartest kom til syne i 1930-årene. Som de fleste vet, ble det i denne perioden satt frem tilsynelatende motstridende teorier om årsakene til kriminalitet. Den ene teorien vokste i hovedsaken frem av kontakten mellom et stort universitet og en korrumpert by. I 20- og 30-årene var universitetet i Chicago det ledende sentrum for undersøkelser av bymiljøet og dets virkninger. Robert E. Park og andre fremtredende sosiologer la grunnlaget for studiet av byen som sosiologisk fenomen, og de foreslo flere undersøkelser som kunne belyse forholdet mellom byens økonomiske struktur og dens sosiale fenomener²). Chicago var samtidig det ledende sentrum for korrupsjon og bandekriminalitet. Byen var preget av immigranter; og innstillingen overfor lovverket var farget av synet på forbudslovgivningen. For de som studerte forholdene, syntes det derfor å være uunngåelig at mange ungdommer ville bli kriminelle. Enten for å oppnå suksess som profesjonelle kriminelle eller for å sikre seg den støtte som gjengen kunne tilby, i strøk av byen hvor tilværelsen var preget av manglende stabilitet og oppløsning. Undersøkelser som empirisk belyser dette, utgjør et av tyngdepunktene innenfor kriminologisk litteratur. Clifford Shaw's case-studies,³) Shaw's og MacKay's økologiske undersøkelser,⁴) Trasher's analyse av gjengen⁵) og Sutherland's biografiske arbeide „The Professional Thief“⁶) er bidrag som det er verdt å legge vekt på. I de senere år har denne tradisjonen fått sitt uttrykk i Sutherland's teori om „differential association“⁷). Disse teoriene har vist seg meget levedyktige. Så sent som i 1959 ble Sutherland's teori behandlet i en av seksjonene på årsmøtet for „The American Sociological Association“. De fleste av de innlegg som ble holdt der er senere offentliggjort.⁸)

Et annet syn ble gjort gjeldende av de som førte Freuds synspunkter inn i amerikansk kriminologi. Det var de psykiatriske klinikkene i Chicago, Boston og New Haven som var arnestedene for dette. Gjennom behandlingen av kriminelle, og senere ved undersøkelser av forholdet mellom foreldre og barn, vokste det fram teorier om at kriminaliteten var en konsekvens av tilpasningsvansker, særlig innenfor familien. Det videre sosiale miljø ga bare rammen for kriminaliteten, uten å være noen nødvendig betingelse for den.

Disse forskjeller i synsmåter skyldes delvis at man forsøker å forklare forskjellige sider av kriminaliteten. Det er lett å forstå at oppmerksomheten blir rettet mot individets utviklingsprosess når man stilles overfor lovovertrederen i behandlingsøyemed. På den annen side er det nødvendig å henvide til den sosiokulturelle bakgrunn når man skal forklare forskjellene i

kriminalitetsfrekvens mellom forskjellige befolkningsgrupper. Men de forskjellige synsmåter henger også delvis sammen med den akademiske bakgrunn til de enkelte forskere. Denne forskjellen har i verste fall resultert i at arbeider innenfor andre fagområder enn ens eget er blitt fullstendig oversett. I beste fall har det ført til undervurdering, enten av de individuelle eller de sosiale faktorer. Man kan f. eks. finne psykiatere eller psykologer som i sine arbeider nok hevder at sosiokulturelle faktorer er av betydning, men at disse innvirkninger er eliminert ved at det er kontrollert for forskjeller i sosial status eller by - land bakgrunn. Derimot overser de helt de sosiale påvirkningene fra primærgruppene. På samme måte inneholder de fleste sosiologiske arbeider i det minste enkelte hentydninger til at motivasjon og psykologiske læringsprosesser spiller inn, men uten at det blir gått nærmere inn på dette.

Amerikansk kriminologi av idag er i høy grad opptatt av de problemer som dette kunstige teoretiske skillet skaper. Og det kan pekes på fire omstendigheter som bærer bud om at vi er på vei mot en mer adekvat utgangsposisjon for forskningen. For det første er vi idag mindre tilbøyelige til å se helt ensidig på de forskjellige elementer i årsaksrekken. I det minste blant sosiologer er det en voksende forståelse av de psykologiske forutsetninger som våre teorier bygger på, og det blir gjort forsøk på å utforske de psykologiske sammenhenger med de bredere hendelser i samfunnet. Et eksempel på dette er det prosjekt som sosiologene Salomon Kobrin og Harold Finestone arbeider med i Chicago.¹⁰⁾ De ser på ungdomsårene som en rekke viktige vendepunkter i utviklingen mot en karriere. Dette har ledet dem til å utforske tilfeldige påvirkninger både innenfor og utenfor familien som kan føre til at en gutt velger en kriminell rolle, forkaster den, gjenopptar den igjen osv. De benytter seg av en sosialpsykologisk ramme som i det minste gjør det mulig å observere presset både fra familien og kameratgjengen slik det er sammenfiltret i det virkelige liv.

For det andre kan vi peke på den tendensen som mange psykologer har til å bruke visse former for avvik som testbakgrunn for sin teorier. Det skillet som vi tidligere hadde mellom sosiologiske og psykiatriske teorier er blitt større, ved at de fleste psykiatriske teorier bare har bygget på klinisk materiale. Men dette har delvis endret seg etter hvert som enkelte psykoanalytiske begrepsdannelser er blitt integrert med de læringspsykologiske, samtidig som utviklingen innenfor metodelæren har muliggjort en mere objektiv tilnæringsmåte. En nylig utkommet bok av Bandura og Walter's „Adolescent Aggression“ viser noe av fruktbarheten av denne utviklingen.¹¹⁾ I analysen av den aggressive ungdomskriminelle bruker forfatterne en teori som i det vesent-

lige er blitt utviklet innenfor andre områder av psykologien. Selv om det enda er for tidlig å vente at de forskjellige synsmåter fullstendig skal kunne smelte sammen, viser arbeider som Bandura og Walters at en slik sammensmeltning er nødvendig for å kunne gi en tilfredsstillende forklaring på ungdomskriminaliteten.

For det tredje skulle fremgangen i metodelære gjøre det mulig å klargjøre forbindelsen mellom det utall av faktorer som blir ansett for å ha sammenheng med kriminalitet. Vi kjenner alle undersøkelser som har forsøkt å påvise sammenhengen mellom en bestemt faktor — f. eks. ufullstendige hjem, oppvekst i slumstrøk, overbeskyttende mødre — og kriminalitet. Etter min oppfatning har slike undersøkelser, og det sterkt forenklete syn på årsaksforholdet som de representerer, utspilt sin rolle. Og i løpet av 1950-årene har de delvis blitt avløst av mere eklektisk pregede undersøkelser som tar for seg et meget stort antall mulige kriminalitetsfaktorer. Ekteparet Glueck's arbeide er et eksempel på dette¹²⁾, men fordi de fleste av denne type undersøkelser ikke har vært istand til å klargjøre sammenhengene mellom de forskjellige faktorer de behandler, er de svært uoversiktlige i det bilde de gir av bakgrunnsfaktorene. De gir heller ikke noe grunnlag for å få bekreftet eller avkreftet teorier om årsaker til kriminalitet. Ved å ta i bruk partial-korrelasjon, faktoranalyse og andre statistiske hjelpemidler, skulle vi imidlertid nå være i stand til å redusere antall faktorer som i seg selv synes å virke i kriminogen retning. Hittil har riktignok disse metodene stort sett bare vært anvendt overfor rene kriminalstatistiske data, som i Landers analyse av kriminaliteten i Baltimore, og i Bordua's imøtegåelse av hans arbeide¹³⁾. Men ved den utviklingen som foregår på dette området, skulle vi i nær fremtid være i stand til å benytte de samme metoder på de mere kvalitative data som vi finner i undersøkelser av kriminalitetsfaktorene.¹⁴⁾

Og endelig — det er klart at vi trenger grundigere og mer detaljerte undersøkelser av de forskjellige typer atferd som vi betegner som kriminelle. Et steg i denne retning er tendensen til å ta opp til undersøkelse spesielle grupper av lovovertrедelser og lovovertrедere, istedenfor å benytte seg av et mere vidtspennende kriminalitetsbegrep. Eksempler på denne type arbeider er Cressey's undersøkelse av underslagere,¹⁵⁾ Sutherland's undersøkelse av hvitsnipp-forbrytelser¹⁶⁾, Redland Wineman's undersøkelse av sterkt aggressive barn¹⁷⁾, og for å nevne det seneste eksemplet, Wolfgang's arbeide om drapsmenn¹⁸⁾. Et problem ved arbeider av denne type er vanskelighetene med å se resultatene i sammenheng med andre resultater, ettersom de metoder og de begreper som brukes er vidt forskjellige. Et annet steg i samme retning er gjort i de undersøkelser hvor både forskjellige forbrytelsestyper og forskjellige grupper av bakgrunnsfaktorer er skilt ut fra

hverandre. Et tidlig eksempel på dette er Hewitt og Jenkin's bok om ungdomskriminalitet¹⁹). Forfatterne har der med stort hell sondret mellom et sosialiseringsmønster som leder til gjengkriminalitet, og et annet som leder til individuelle, aggressive handlinger.

Jeg vil nå komme litt nærmere inn på de forsøk som er gjort på å kaste lys over ungdomskriminaliteten slik vi finner den i gjengaktiviteten. I USA, som de fleste andre steder, har denne form for kriminalitet stadig øket i tiden etter annen verdenskrig. Og sammen med den rent tallmessige øking, har det vært en tydelig utvikling i retning av økt voldsanvendelse. Dette har hver eneste sommer gitt seg utslag i at gjengmedlemmer er blitt drept i stridigheter mellom gjengene, og også i drap på utenforstående. Betydningen av å ta problemet opp til undersøkelse er derfor åpenbar. Spørsmålet var også nylig oppe i Kongressen, noe som igjen har resultert i økte bevilgninger både til det forebyggende arbeide og til forskningen.

Det mest betydningsfulle av de arbeider som i de senere år har behandlet gjengkriminaliteten, er Albert Cohen's bok „Delinquent Boys“²⁰). Cohens opprinnelige teori er blitt kritisert og på enkelte punkter modifisert. Den empiriske bakgrunn for mye av teorien er enda tvilsom. Men kanskje mer enn noe annet arbeide innenfor amerikansk kriminologi har den virket inspirerende som utgangspunkt for forskning og teoridannelse. Et av de mest betydningsfulle trekk ved Cohen's bok er at den ikke tar sikte på å forklare de individuelle kriminelle handlinger, men å gjøre rede for hele det komplekset som utgjør gjengkulturen. Dette har Cohen gjort ved å bygge på generelle sosiologiske teorier, og hans undersøkelse ble i langt større grad foretatt på biblioteket enn ute i marken. At boken i hovedsak er teoretisk anlagt, står i sammenheng med utviklingen innenfor sosiologien, som er preget av den økte interesse for systematisk sosiologi som har vokset fram etter den andre verdenskrig.

Et annet arbeide av stor teoretisk interesse på dette feltet er nylig utgitt av Richard Cloward og Lloyd Ohlin.²¹) Cloward og Ohlin bygger på Merton's velkjente teori om anomi, og noen av de iakttagelser som er gjort av Sutherland og Shaw og deres elever. Fra dette utgangspunktet har de nådd fram til nye betydningsfulle ideer. Både dette og Cohen's senere arbeider har ført til forståelse av hvor viktig det er å skjelne mellom forskjellige typer av gjenger. Det er blitt klart at gjengkriminalitet ikke er noen ensartet kategori, og at de forskjellige typer av gjenger ikke kan forklares uten at det tas hensyn til forskjellene i gjengaktivitet.

Fordi disse nye arbeidene i større grad legger vekten på kulturelle fenomener enn på individuelle handlinger, stiller de forsk-

ningen overfor nye og mere komplekse problemer. Et hovedproblem er hvordan vi skal kunne skaffe nøyaktige, detaljerte og objektive opplysninger om den ideologi og de atferdsformer som hersker innenfor gjengen; opplysninger som kan danne utgangspunkt for revisjon og forbedring av de nåværende teorier. Disse teoriene er nemlig bare delvis underbygget av empiriske data, og utover dette er de bare støttet av tilfeldige og usystematiske observasjoner av livet i gjengene. Men takket være de såkalte „frie sosialarbeidere“ har vi fått hjelp til å samle inn mer systematiske opplysninger. Denne form for sosialarbeid består i at sosialarbeideren går inn i gjengen som „medlem“, deltar i det daglige livet, og forsøker å drive sin påvirkning innenfra. Ved å gjøre bruk av de kunnskaper disse sosialarbeiderne på denne måten kan skaffe seg, er vårt empiriske materiale blitt meget større. I en undersøkelse som antropologen Walter Miller foretok, har han latt sosialarbeiderne samle tallmessige oppgaver og andre opplysninger om gjengmedlemmenes atferd.²²⁾ På denne måten er han blitt i stand til å få et forholdsvis godt kvantitativt bilde av den rolle som familien, middelklasseatferden, kriminaliteten osv. spiller for gjengmedlemmene. I en annen større undersøkelse som blir foretatt av James Short og andre ved universitetet i Chicago,²³⁾ er sosialarbeiderne blitt supplert av forskere som foretar systematiske observasjoner av de former for kriminalitet som opptrer innenfor gjengene, og av mange andre ting i forbindelse med livet i gjengene. De har også forsøkt å skaffe data om gjengmedlemmenes personlighedsstruktur, noe som kan muliggjøre en integrasjon av de psykologisk-psykiatriske og de sosiologiske teorier.

Undersøkelser av denne typen stiller oss overfor problemer av en helt annen størrelsesorden enn tidligere. (En vanskelighet som Chicago-prosjektet har møtt er å holde gjengmedlemmene utenfor fengslet lenge nok til å kunne foreta undersøkelsene). Både omfanget og kompleksiteten av gjengfenomenene gjør at det er overordentlig viktig å foreta mer dyptgående observasjoner enn tidligere. Men etter hvert synes de teknikker å utvikle seg som trengs for å gjøre dette mulig. Om hovedtendensen i 1950-årene var å utvikle nye teorier, vil forhåpentligvis 1960-årene gi oss et rikere og likevel systematisk empirisk materiale.

Fengselssystemet.

Donald Clemmer's bok „The Prison Community“²⁴⁾ var inntil ganske nylig det eneste arbeide av betydning som tok fengselsanstalten opp til behandling. Også Clemmers bok er sterkt preget av den utviklingen innenfor sosiologien som i særlig grad knytter seg til universitetet i Chicago. Den vekten han legger på primærgruppene vitner om denne påvirkningen. Selv om Clemmer's ar-

beid ikke var det første som behandlet spørsmålene ut fra en sosiologisk synsvinkel, må det likevel med full rett kunne sies at det var Clemmer som bragte sosiologien til fengslet.

Etter et forholdsvis sterilt tiår, blusset interessen for fengslet opp igjen i 1950-årene. Dette kan særlig føres tilbake til to begivenheter. For det første var det en serie fengselsopptøyer i 1952 og 1954. Og opptøyer er selvfølgelig godt stoff. De ble gitt store oppslag i pressen, og det ble skrevet en rekke bøker som forsøkte å forklare opptøyene ved å henvise til forholdene i fengslene. Opptøyene gjorde det også mulig for de høyere funksjonærer innenfor fengselsvesenet å kreve at behandlingsmulighetene måtte bli bedret. Dette fikk støtte av almenheten, og førte til at det ble opprettet nye stillinger for psykiatere, psykologer og sosialarbeidere. Dette fører over til den andre begivenhet som ga støtte til at den teoretiske interesse for fengslet blusset opp. Innføringen av behandlingsspersonell — noe som selvfølgelig bare var en fortsettelse av en lang utvikling innenfor amerikansk fengselsvesen — førte til forsøk på å omskape fengslet til et behandlingssamfunn. Dette reiste problemer som presset på for å bli løst — problemer som fremdeles i stor grad er uløste.

Disse hendelsene hadde kanskje ikke i seg selv vært tilstrekkelige til å resultere i den forskning som har funnet sted i de senere år. Men utviklingen innen sosiologien gjorde det svært usannsynlig at begivenhetene skulle bli oversett. Viktigst var kanhende den voksende interesse for sosial organisasjon, og da særlig undersøkelsene av makt og byråkrati. Max Webers arbeider på dette feltet var blitt oversatt, funksjonsanalysen og teorier om formell organisasjon var blitt utviklet. Og dette var blitt anvendt på nærliggende områder, som ved undersøkelser av sinnssykehus. Dette innebar at da sosiologen igjen vendte seg mot fengslet, kunne han ikke lenger utelukkende konsentrere seg om de innsatte som i Clemmer's tid. Hendelsene måtte sees i sammenheng med hvordan hele fengslet var organisert, og ikke bare som en gjenspeiling av det samfunn de innsatte utgjorde. Her kom både vokternes og behandlingsspersonellens roller inn i forskerens interessefelt.

„The Society of Captives“ av Gresham Sykes var det første av en lang rekke nye arbeider som behandler fengslet.²⁵) Parallellene mellom Sykes' analyse av fengslet og Cohen's analyse av kriminelle gjenger gjenspeiler noen av de endringer som har funnet sted innenfor de kriminologiske teoribygninger. Begge forfatterne ser på de underkulturer de behandler som noe som må forklares, istedenfor å bli tatt for gitt. I begge tilfelle er forklaringsene bygget etter funksjonsanalytisk mønster. Den kriminelle gjengen er et svar på problemer som skyldes at de legale mulighetene til å oppnå en status i samfunnet er stengt. Analogt er de

innsattes sosiale system et svar på de problemer som ligger i den sosiale degradering og andre følger av soningen. Begge bøkene er sterkt teoretisk preget — de mangler til dels et empirisk grunnlag, og det må nye typer av observasjoner til før de hypotesene som settes frem skal kunne bli bekreftet. Begge arbeidene bygger på generell sosiologi, og gir ny kunnskap tilbake til sosiologien fra henholdsvis gjengen og fangesamfunnet. De er derfor møtt med stor interesse også utenfor kretsen av kriminologisk interesserte. Cohen's arbeide gir f. eks. en plausibel forklaring på hvordan underkulturer kan oppstå, og Sykes' problematikk om maktrelasjoner kan anvendes også utenfor fengslet. Om Clemmer's arbeide bragte sosiologien til fengslet, bringer Sykes' analyse fengslet inn i sosiologiens interessefelt. To senere arbeider illustrerer ytterligere denne nye sosiologiske interesse for fengslet.²⁶⁾

Denne forandringen innenfor kriminologien skaper en del problemer for forholdet mellom teori og praksis. Sosiologer som skriver om fengselsproblemer bygger på en stadig økende masse av teoretiske og empiriske arbeider om sosial organisasjon. For teoretiske formål er det ofte hensiktsmessig å behandle fengslet eller sikringsanstalten bare som eksempler på sosiale organisasjoner i sin alminnelighet. Dagens sosiolog er sannsynligvis mindre interessert i å finne praktisk viktige konklusjoner enn hans forgjengere i tyve og tredveårene. Og når han skriver, har han oftest en lesekrets av sosiologer i tankene. Selv om jeg ikke har noe bevis for det, vil jeg f. eks. tro at Sykes' bok er blitt verdsett høyere av sosiologer enn av praktikere, som ser problemene fra en annen synsvinkel.

Et annet problem er at anstalttyper som er av stor praktisk viktighet er blitt stemoderlig behandlet i teori og forskning. I „Maximum security“-fengslene er de problemer rendyrket som er av betydning for forskning om konflikt og sosial organisasjon, og interessen er derfor blitt konsentrert om dette. Følgelig er det — med noen få unntak — sagt lite om de problemer som melder seg i forbindelse med „minimum security“-anstaltene eller løslatelse på prøve. I denne henseende har utviklingen i praksis ofte gått fortere enn teoretikerne har kunnet følge med.

I løpet av 1960-årene vil flere arbeider på dette feltet, som enten er under arbeid eller nylig avsluttet, bli publisert. Jeg skal nevne noen av dem for å gi en idé om, hva som vil komme. Cloward vil komme med en undersøkelse av innsatte i et militært fengsel,²⁷⁾ flere undersøkelser blir foretatt av Schrag og hans elever ved universitetet i Washington.²⁸⁾ Ohlin og Cloward foretar en sammenlikning av „behandlingsorienterte“ og „straffeorienterte“ ungdomsinstitusjoner i staten New York. Institusjoner for ungdom danner også materiale for Vintner og Janowitz ved universitetet i Michigan.²⁹⁾ Mange andre prosjekter er også under arbeide.

En betydelig utvikling i de senere år er den økte tendens fengselsmyndighetene har til å gi tillatelse og endog oppmuntre til undersøkelser på dette feltet. I enkelte tilfeller står de også selv bak undersøkelsene. De kanskje viktigste arbeider av denne art er sosiologen Daniel Glaser's undersøkelse av innsatte i et føderalt fengsel, og et større antall undersøkelser som blir foretatt i anstalter i California. Mange av disse tar sikte på å måle verdien av behandlingseksperimenter som foretas.

Rettsåndhevelsen.

Jeg vil nå gå over til å omtale undersøkelser av de forskjellige stadier i rettsforfølgningen som en lovovertreder passerer før han eventuelt blir sperret inne i et fengsel. Helt fra Lincoln Stefens arbeider og fram til de undersøkelser som nylig er foretatt av „The American Bar Association“, er det blitt hevdet at vår rettsåndhevelse er korrumpert og uten indre overensstemmelse. Men det er interessant, og noe overraskende, å se at det er foretatt svært få undersøkelser av verdi som kan underbygge disse påstandene. Det meste som er skrevet har karakter av polemiske debattinnlegg. Vi har nesten ingen faktiske kunnskaper å bygge på, og det er derfor naturlig å begynne med å spørre hva det kan skyldes.

Delvis henger det selvfølgelig sammen med at de organer det gjelder ikke har vært særlig velvillig stemt for tanken om å la samfunnsforskere betre sine enemerker. Selv de beste av dem er utsatt for avisundersøkelser og politisk press, og de har en forholdsvis svak stilling i offentlighetens øyne. De er følgelig svært sårbare for kritikk. Men for en stor del skyldes det også kriminologiens streben etter å samle klare og pålitelige opplysninger. Dette har f. eks. ført til at det er gjort en stor innsats når det gjelder å finne ut hvor pålitelig eller upålitelig kriminalstatistikken er, mens det nesten ikke er gjort noe for å finne ut fra et samfunnsvitenskapelig utgangspunkt *hvorfor* vi har en så dårlig statistikk. For å få svar på dette må man nemlig ta opp til analyse politiets oppbygning og fremgangsmåten ved innrapporteringen av kriminaliteten, domstolsapparatet osv. — problemer av en ytterst komplisert natur. Det er mye lettere å møte noen av kravene til pålitelighet og presisjon ved å benytte seg av folketellingsdata, besvarelser på spørreskjema eller opplysninger som er lagret i fengselsarkivene. Reformatorens praktiske og forskerens metodologiske behov er følgelig helt forskjellige på dette område. Den kompliserte oppbygning som preger de rettsåndhevende organer virker som en advarsel for forskeren mot å gi seg i kast med oppgavene. Det er en ytterst tidskrevende oppgave både å få den kontakt som er nødvendig for å drive forskning, og å sette seg inn i hvordan systemet arbeider. I tillegg kom-

mer de spesielle amerikanske forhold: Forskerne er overmåte mobile! Fordi forskerne så hyppig skifter både arbeidssted og arbeidsoppgaver, vil den tid og de krefter som er brukt til dette mere forberedende arbeide kunne vise seg å være nærmest bortkastet. Alle disse faktorene har virket til at undersøkelser på dette området har ligget i dødvanne. Dette til tross for at det er her det avgjøres hvem som senere vil bli gjort til objekter for kriminologien i egenskap av kriminelle.

For øyeblikket er det i det minste to større undersøkelser som vil kunne kaste lys over enkelte av problemene på dette området. „The American Bar Association“ fortsetter sin meget bredt anlagte undersøkelse.³⁰⁾ Arbeidet tar nå særlig sikte på å skaffe opplysninger om samarbeidet mellom politi, påtalemyndighet, siktede osv. Og ved det juridiske fakultet ved universitetet i Chicago er man igang med en undersøkelse av jurysystemet.³¹⁾ Den delen som har størst interesse for kriminologer er forsøkene på å undersøke hvordan tilregnelighetsavgjørelsene varierer når det blir gitt forskjellige rettsbelæring om utilregnelighet. I tillegg til disse foretas det flere undersøkelser av mindre format.³²⁾ Ved Harvard Law School ble det nylig holdt en konferanse mellom jurister og samfunnsforskere om mulighetene for å trekke de best kvalifiserte folk inn i rettshåndhevelsen — noe som viser at det fortsatt er interesse også for den praktiske side av spørsmålet.

Det er grunn til å tro at det vil bli gjort mer innenfor dette feltet i de nærmeste år. Etter hvert som politi, vernelag og de andre organer på det strafferettslige område får mer preg av ekspertis, vil de innse at det er behov for forskning, slik tilfellet har vært innenfor fengselsvesenet. Den interessen som allerede eksisterer for den praktiske side av arbeidet, må bli supplert av en interesse for å få belyst også den mere teoretiske side. Vi begynner etter hvert å få innsikt både om det sosiale miljø hvor kriminalitet oppstår og av hva som skjer innenfor fengslet. Men vi vet nesten ingen ting om hva som skjer på de forskjellige stadier i rettsforfølgningen eller hvilke virkninger det har. Opplysninger som vi har fått fra lovovertridere synes å vise hvor viktig kontakten med rettsapparatet er, men det står fortsatt tilbake å klargjøre hvilke forskjellige virkninger den har for de forskjellige typer av lovovertridere. Et spørsmål som synes å være viktig: Hvordan er det mulig for den ungdomskriminelle å oppta og samordne de forskjellige synsmåter på lovovertridelsen? Synsmåter som blir uttrykt av familien, politiet, sosialarbeidere, psykiatere og andre som han kommer i kontakt med. Det utall av organer som blir innkopleet i lovovertridelsen reiser spørsmål om hvordan de kan samordnes. Her vil vi bli stilt overfor den fascinerende oppgave å utforske de forskjellige roller innenfor disse organene. Grensediskusjoner og krav på legitimitet synes i stadig

stigende grad å prege kriminologisk debatt, etter hvert som kravene om å bli ansett som spesialutdannede blir sterkere. På samme måte som vi trenger bedre og mere detaljerte undersøkelser av kriminaliteten, trenger vi undersøkelser av de rettshåndhevende organer.

* * *

En oversikt av denne type må nødvendigvis la mange områder ligge urørte. Jeg har bare såvidt streift prediksjonsforskningen og forsøkene på å vurdere resultatene av behandlingen av kriminelle. De undersøkelser som tar sikte på å identifisere potensielle kriminelle,³³⁾ og å bedømme virkningen av den forebyggende innsats har jeg i det hele tatt ikke nevnt.³⁴⁾ Dette er områder hvor fremgangen hittil har vært svært liten. Jeg har heller ikke kommet inn på den rettsosnologiske forskningen. Det gjelder fremdeles at mens vi har en sosiologi om forbrytere har vi ingen om forbrytelser. Det er illustrerende at Paul Tappans nye bok såvidt jeg vet er den første som bruker begrepet „justice“ i tittelen,³⁵⁾ men også her er det tegn på at tidene skifter, og ved mange juridiske fakulteter er samfunnsforskere blitt knyttet til lærerstaben. Den samme utviklingen er også tydelig ved sosialskolene, hvor en stor del av de mest interessante undersøkelser blir foretatt. Sosiologer er ikke lenger så redde for å bli identifisert med dem som driver praktisk kriminalpolitisk arbeide, en oppgave som for størstedelen påligger sosialarbeiderne. Dette skyldes både at respekten er økende for de ferdigheter som kreves for å utføre slik arbeide, og at arbeidet i seg selv gir en av de beste muligheter til å studere kriminaliteten på en systematisk måte.

Amerikansk kriminologi er inne i en rask utvikling. Vi kan ikke lenger klage over mangel på interesse fra offentlighetens side eller over manglende bevillinger til forskningen. Men den økte interesse og velvillige innstilling forplikter også i høy grad. Jeg håper at de arbeider jeg har kommet inn på viser noen av de problemer vi er stilt overfor, og noen av de måter vi forsøker å løse dem på.

Stanton Wheeler.

1) Hart, Henry M., Jr.: "The Aims of the Criminal Law". *Law and Contemporary Problems* 1958, 23 s. 400—441.

2) Park, Robert E.: *Human Communities*, Free Press 1952 s. 13—51.

3) Shaw, Clifford R.: *The Natural History of a Delinquent Career*. Chicago 1931.

Shaw, Clifford R.: *The Jack Roller*, Chicago 1930.

4) Shaw, Clifford R. og Henry McKay: *Juvenile Delinquency in Urban Areas*, Chicago 1942.

- 5) Thrasher, Edwin W.: *The Gang*, Chicago 1936.
- 6) Sutherland, Edwin H.: *The Professional Thief*, Chicago 1937.
- 7) Cohen, Albert K., Karl F. Schuessler og Donald Cressey: *The Sutherland Papers*, Indiana 1955. (Anmeldt i NTfK 40, 1961, s. 116—117).
- 8) Se *Social Problems*, 1960.
- 9) En klassisk presentasjon av det psykoanalytiske syn er Alexander, Franz og Hugo Staub: *The Criminal, The Judge and the Public*, N. Y. 1931.
En generell presentasjon gir Healy, William og Augusta Bronner: *New Light on Delinquency and its Treatment*, New Haven 1936.
- 10) Kobrin, Solomon og Harold Finestone: *Towards a Framework for the Analysis of Juvenile Delinquency*, innlegg på møtet i "The American Sociological Association", Chicago i september 1959.
- 11) Bandura, Albert og Richard Walters: *Adolescent Aggression*, N. Y. 1959.
- 12) Glueck, Sheldon og Eleanor Glueck: *Unraveling Juvenile Delinquency*, N. Y. 1950.
- 13) Lander, Bernard: *Towards an Understanding of Juvenile Delinquency*, N. Y. 1954.
Bordua, David J.: Juvenile Delinquency and "Anomic": An Attempt at Replication, *Social Problems* 1958—1959, 6, s. 230—237.
- 14) Sociologen James Coleman arbeider med å utvikle nye metoder innenfor multiple og partial korrelasjon, som kan anvendes overfor den type av kvalitative data som man finner i de fleste kriminologiske undersøkelser.
- 15) Cressey, Donald R.: *Other People's Money*, Glencoe 1953.
- 16) Sutherland, Edwin H.: *White Collar Crime*, N. Y. 1949.
Clinard, Marshall B.: *The Black Market*, N. Y. 1952.
- 17) Redl, Fritz og David Wineman: *Children Who Hate*, Glencoe 1951.
- 18) Wolfgang, Marvin: *Pattern of Criminal Homicide*, Philadelphia 1958.
- 19) Hewitt, Lester og Richard L. Jenkins: *Fundamental Patterns of Maladjustment*, Illinois 1943.
- 20) Cohen, Albert K.: *Delinquent Boys, The Culture of the Gang*, Glencoe 1954.
- 21) Cloward, Richard E. og Lloyd E. Ohlin: *Delinquency and Opportunity*, Glencoe 1961.
- 22) En foreløpig orientering om noen deler av Miller's arbeide gir: *Lower Class Culture as a Generating Milieu for Gang Delinquency*. *Journal of Social Issues* 1958 s. 5—19.
- 23) Short, James F.: The Socio-Cultural Context of Delinquency. *Journal of the National Council on Crime and Delinquency* 1960, 6, s. 365—375.

- 24) Clemmer, Donald R.: *The Prison Community*, N. Y. 1958 (ny utg.).
- 25) Sykes, Gresham: *The Society of Captives*, Princetown Univ. Press 1958. NTfK 1960, 48, s. 261—267.
- 26) Cressey, Donald R.: *The Prison: Studies in Institutional Organization and Change*, N. Y. 1961, og Cloward, O. A.: *Theoretical studies in social organization of the prison*. Social science research council, N. Y. 1960, 146 s.
- 27) En kort rapport finnes i "New Perspectives for Research on Delinquency" redigert av Helen L. Witmer og Ruth Kotinsky. Children's Bureau Publication nr. 356, 1956.
- 28) Schrag, Clarence C.: Foundations for a Theory of Corrections in Cressey, Donald R.: *Studies in Institutional Organization and Change*, N. Y. 1961.
- 29) Vinter, Robert D. og Morris Janowitz: Effective Institutions for Juvenile Delinquents. *Social Science Review* 1959, 33, s. 118—131.
- 30) For en foreløpig rapport se: Survey of The Administration of Criminal Justice in the United States: History and Status Report. American Bar Foundation, Chicago, Illinois, Juli 1959.
- 31) En rapport fra dette arbeidet er Strodbeck, James og Hawkins: Social Status in Jury Deliberations. *American Sociological Review* 1957, 22, s. 713—719.
- 32) Tre rapporter som behandler visse sider ved rettshåndhevelsen er: Westley, William: Violence and the Police. *American Journal of Sociology* 1953, 59, s. 34—41.
Newman: "Pleading Guilty for Consideration", *Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science* 1956, 46, s. 780—790; pluss det fullstendige volum av "Sentencing", *Law and Contemporary Problems*, 1958, 23.
- 33) Et forsøk på å prøve ut ekteparet Gluecks prediksjons-metode til å finne potensielle ungdomskriminelle blir foretatt i New York, Glueck, Sheldon: *Predicting Delinquency*, N. Y. 1960.
- 34) To artikler av Daniel Glaser gir en oversikt over utviklingen og problemene i forbindelse med kriminalitet og prediksjonsforskningen.
Glaser, Daniel: The Sociological Approach to Crime and Corrections; *Law and Contemporary Problems* 1958, 23, s. 683—702.
Glaser, Daniel: Research in Probation and Parole. *Proceedings of the American Correctional Association*, 1959.
- 35) Tappan, Paul: *Crime, Justice and Correction*, N. Y. 1960.